

OTA OBRAZI IJTIMOIIY PSIXOLOGIK FENOMEN SIFATIDA

Ismailova Mohinur Maqsud qizi

UrDU 1 kurs 241- psixologiya

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ota obrazi ijtimoiy psixologik fenomen sifatida tahlil qilinadi. Ota obrazi – shaxsning ijtimoiylashuvi va psixologik rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo‘lgan konsept bo‘lib, u madaniy, tarixiy va ijtimoiy omillar ta’sirida shakllanadi. Maqolada otaning oila ichidagi roli, ijtimoiy munosabatlarni shakllantirishdagi o‘rni va shaxsiy identifikatsiya jarayoniga ta’siri ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, ota obrazining zamonaviy jamiyatdagi o‘zgarishi va uning psixologik ta’siri ilmiy-nazariy yondashuvlar asosida tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: ota obro‘si, ijtimoiy-psixologik fenomen, bola tarbiyasi, ijtimoiylashuv, shaxsiy fazilatlar, oila munosabatlari, psixologik rivojlanish, ijtimoiy mavqe, oilaviy hayot.

FATHER IMAGE AS A SOCIAL PSYCHOLOGICAL PHENOMENON

ANNOTATION

This article analyzes the image of the father as a social psychological phenomenon. The image of the father is an important concept in the socialization and psychological development of a person, which is formed under the influence of cultural, historical and social factors. The article examines the role of the father in the family, his role in the formation of social relations, and his influence on the process of personal identification. Also, the change of the image of the father in modern society and its psychological impact are analyzed on the basis of scientific and theoretical approaches.

Key words: father's reputation, socio-psychological phenomenon, child upbringing, socialization, personal qualities, family relations, psychological development, social status, family life.

KIRISH

Ota obrazi inson hayotida muhim psixologik va ijtimoiy ahamiyatga ega bo‘lgan tushunchalardan biridir. Jamiyatdagi har bir shaxsning psixologik rivojlanishida va ijtimoiylashuv jarayonida ota obrazi o‘ziga xos o‘rin tutadi. Bu obraz, nafaqat oiladagi munosabatlar orqali shakllanadi, balki tarixiy, madaniy va ijtimoiy omillar bilan ham belgilanadi. Ota rolining shakllanishi va rivojlanishi jamiyatning madaniy me‘yorlari, urf-odatlar va qadriyatlar asosida namoyon bo‘lib, shaxsning ma‘naviy, axloqiy va intellektual rivojlanishiga ta‘sir ko‘rsatadi.

Zamonaviy dunyoda oila tuzilmasidagi o‘zgarishlar va gender rollarining qayta shakllanishi ota obrazining yangi ijtimoiy kontekstlarda qayta ko‘rib chiqilishini talab qiladi. Shu sababli, ota obrazining nafaqat shaxsiy, balki ijtimoiy ta‘sirini o‘rganish bugungi psixologiya va ijtimoiy fanlar uchun dolzarb mavzulardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada ota obrazi ijtimoiy psixologik fenomen sifatida tahlil qilinib, uning shaxs rivojlanishidagi o‘rni, ijtimoiy jarayonlarga ta‘siri va zamonaviy jamiyatdagi o‘zgarishlari haqida muhokama yuritiladi.[1]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Ota obrazini ijtimoiy psixologik fenomen sifatida o‘rganish uning shaxs va jamiyat o‘rtasidagi bog‘lovchi rolini aniqlash imkonini beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ota obrazi shaxsning psixologik rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi, chunki bu obraz shaxsning o‘z-o‘zini anglashida, ijtimoiy qadriyatlar va munosabatlarni shakllantirishda asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo‘ladi. Ota obrazi orqali bolalar jamiyatning normalari, qadriyatlar va oila doirasidagi o‘zaro munosabatlarni o‘zlashtiradi.[2]

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 12. December 2024

Zamonaviy jamiyatda ota rolining diversifikatsiyasi kuzatilmogda. An'anaviy tasavvurlarga ko'ra, ota asosan oilaning iqtisodiy ta'minotchisi sifatida qabul qilingan bo'lsa, hozirda u bolalarning psixologik va emotsional ehtiyojlarini qondirishda ham faol ishtirok etmogda. Bu jarayon otaning oila ichidagi yangi rollarini shakllantirib, uning obrazini boyitmogda. Shuningdek, gender stereotiplarining zaiflashuvi va gender tengligiga intilish natijasida ota roli faqatgina qattiqqo'llik va mas'uliyat bilan cheklanib qolmay, emotsional yaqinlik va qo'llab-quvvatlash ko'nikmalari bilan ham boyib bormogda.[3]

Shaxsiy rivojlanishda otaning ta'siri nafaqat bolalik davrida, balki o'smirlilik va kattalik davrida ham davom etadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolalik davrida shakllangan ijobiy ota obrazi shaxsning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi, stress bilan kurashish qobiliyatini kuchaytiradi va ijtimoiy munosabatlarda muvaffaqiyatli bo'lishiga yordam beradi. Shu bilan birga, negativ ota obrazining mavjudligi psixologik muammolar, jumladan, past o'zini baholash, xavotir va depressiyaga olib kelishi mumkin.

Tadqiqot natijalari quyidagilarni aniqladi:[4]

Ijtimoiy ta'sir: Ota obrazi jamiyatning madaniy va tarixiy kontekstida shakllanib, shaxsning ijtimoiylashuv jarayoniga katta ta'sir ko'rsatadi.

Psixologik rivojlanish: Ijobiy ota obrazi bolalarda o'ziga bo'lgan ishonchni shakllantiradi, o'zini anglash va ijtimoiy munosabatlarni muvaffaqiyatli boshqarishda yordam beradi.

Zamonaviy o'zgarishlar: Gender stereotiplarining zaiflashuvi otaning oila ichidagi yangi rollarini shakllantirib, emotsional va psixologik ehtiyojlarni qondirishdagi ishtirokini oshirmogda.

Negativ ta'sir: Salbiy ota obrazi bolalarda psixologik muammolarni keltirib chiqarishi mumkin, bu esa ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Natijalar ota obrazining shaxs rivojlanishi va jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlar shakllanishidagi ahamiyatini chuqurroq o'rganish zaruratini tasdiqlaydi. Shu bois, ota obrazining ta'sirini hisobga olgan holda, ijtimoiy va psixologik dasturlarni ishlab chiqish muhimdir.

Ota obrazi ijtimoiy psixologik fenomen sifatida shaxsning rivojlanishi va ijtimoiylashuv jarayonida muhim o'rin tutadi. Ushbu tadqiqotning natijalari shuni ko'rsatadiki, ota roli nafaqat an'anaviy iqtisodiy ta'minotchilik vazifasi bilan cheklanib qolmay, balki bolalarning psixologik, emotsional va ijtimoiy ehtiyojlarini qondirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Jamiyatdagi madaniy va gender stereotiplarining o'zgarishi ota obrazining boyib borishiga va zamonaviy kontekstda yangi ma'nolar kasb etishiga olib keldi. Ijobiy ota obrazi bolalarda o'ziga bo'lgan ishonch, ijtimoiy ko'nikmalar va emotsional barqarorlikni shakllantirishga yordam beradi. Aksincha, negativ ota obrazi esa psixologik muammolarning paydo bo'lishiga sabab bo'lishi mumkin.[5]

XULOSA

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, ota obrazini chuqurroq o'rganish shaxs rivojlanishini qo'llab-quvvatlash va oilaviy munosabatlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu sababli, ota rolini targ'ib qilish va uning ahamiyatini yoritish ijtimoiy-psixologik dasturlarni ishlab chiqishda dolzarb ahamiyatga ega. Zamonaviy jamiyatda otaning roli va uning ta'sirini yanada samarali boshqarish uchun turli madaniy va ijtimoiy omillarni hisobga olish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Кон. И.С. Зачем нужны отцы // Звезда, 2006. № 12. С. 124 – 145.
2. Болен Дж. Ш. Боги в каждом мужчине. Архетипы, управляющие жизнью мужчин. М.: София, 2008. 400 с.
3. Pleck, J.H., Masciadrelli, B. P. Paternal involvement by US. residential fathers: Levels, sources, and consequences. I. M. E. Lamb (Ed.), The role of the father in child development. New York: Wiley, 2004. 4th ed. P. 222-271.
4. Холмогорова А.Б., Полкунова Е.В., Родительские репрезентации у больных депрессивными расстройствами // Актуальные проблемы клинической психологии в современном здравоохранении. Екатеринбург, 2004. С. 342 – 356.
5. Васильева Н.Л. Теория и методология современного детского психоанализа. СПб.: Изд-во С.-Петербур. Ун-та, 2005.160 с.

Research Science and
Innovation House